

पेत्वसखिलं चारिमण्डलमिति" रघुः । "न निशाखिल-
यापि वापिका प्रससादं अहिमेव मानिनोति" नै० ।

अग इदित् गतौ आदि० पर० । अङ्गति । आङ्गीत् ।
ल्युट् अङ्गनम् असुन् अङ्गः । [यति ।

अग वक्रगतौ आदि० पर० घटादि । अगति आगीत् । अग-
अग पु० न गच्छतीति गम-ङ न०त० । वृत्ते, पर्वते, च ।
गमनाकर्त्तरि आद्रादौ लि० । न गच्छति वक्रगत्या
पश्चिमम् । सूर्ये तस्य हि वक्रगत्यभावः ज्योतिषप्रसिद्धः ।
"वक्रशीघ्रगतिश्चैव भवेत् भोमादिपञ्चके" इत्युक्तेः आर्यभट्ट
मते तु पृथिव्याएव गतिमन्वेन दिनरात्रिसम्भवात् सूर्यस्य
न गतिमन्वम् । सप्तसंख्यायाञ्च कुलाचलानां सप्तत्वेन
तेषाञ्च प्राधान्यात् "प्राधानेन व्यपदेशाभवन्तीति" न्यायात्
तथात्वम् ।

अगच्छ पु० गम-बा० य न०त० । वृत्ते ।

अगज न० अगात् पर्वतशिलातो जायते जन-ङ । शिला-
जतुव्ये । पर्वतजातमात्रे लि० ।

अगण्य लि० गणयितुमशक्यम् गण-शक्यार्थे यत् न० त० ।
गणयितुमशक्ये असंख्ये । "गुणैरगण्यैरतिशीलशालिभि-
रिति" । अर्हे यत् न०त० । गणनानर्हे, अकिञ्चित्करे लि० ।

अगति स्त्री गम-क्तिन् न०त० । उपायाभावे । बह्व० ।
गतिशून्ये, उपायशून्ये च लि० । स्वार्थे कन्, शेषाद्वा कप्
तत्त्वैवार्थे लि० । "सामगतिकमिति" शङ्कराचार्यः ।

अगद पु० नास्ति गदो रोगो यस्मात् ५३० । औषधे
६३० । "औषधान्यगदोविद्या दैवी च विविधा स्थितिः ।
तपसैव प्रसिध्यन्तीति" उपायम् । रोगशून्ये लि० ।
गद-भाष्ये अच्-न०त० । अक्षयके लि० । [दीत् ।

अगद नोरोगत्वे कञ्ङा० पर० । अगद्यति आगद्यीत्-आग-
अगदङ्कार पु० अगदं करोति अगद-ङ-अण् सप्त च ।
वैद्ये । [न्ति लि० ।

अगम पु० न गच्छतीति गम-अच् न०त० । वृत्ते । अग-
अगम्य लि० न-गन्तुमर्हति गम-यत् न०त० । गमनानर्हे
"अगम्या सा भवस्तत्र यत्नाभूत् स महारण्य इति" चण्डो ।
अन्यजातिस्त्रियां स्त्री । "अगम्यां च स्त्रियं गत्वेति"
"अगम्यागमनञ्चैव जातिभ्रंशकराणि षडिति" च ऋतिः
इवौध्यो "योगिनामयगम्योऽसाविति" उपायम् ।

अगरी स्त्री नास्ति गरो विषं यस्मात् ५३० गौ०ङीव । सूचिक-
विषहारिणि देवताङ्गवृत्ते । विषहारिणि द्रव्यमात्रे लि० ।

अगरु न० न गिरति गु-ङ न०त० । स्तनामप्रसिद्धे अगुरु-

चन्दने । "कौसुमसज्जमेताञ्च चन्दनागुरुचर्चितामिति"
दुर्गापूजामन्त्रः "चन्दनागुरु" इति पाठान्तरम् ।

अगर्हित लि० न०त० । निन्दितभिन्ने शुद्धे, "यत्किञ्चित्-
स्नेहसंयुक्तं भक्ष्यं भोज्यमगर्हितमिति" ऋतिः ।

अगस्ति पु० अगं विन्ध्याचलम् असृति अस्-क्तिच् शक-
न्वादि० । अगस्त्यनामके सुनौ । अगस्त्यस्योपत्यानि बहुषु
यजोक्तुः । तद्गोत्रापत्येषु ब०व० । तत्सम्बन्धित्वात् दक्षिण्यां
दिशि । अगस्त्यजन्मकथा च । "तयोरादित्ययोः सत्वे
दृष्टाभ्युदयसंयुक्तं रेतश्चकन्द तत् कुम्भे न्यपतद्वायवीवरे
तेनैव तु मूहूत्सेन वीर्यं धनौ तपस्विनौ, अगस्त्यश्च वशिष्ठश्च
तावृषी संवभूवतुः । बहुधा पतितं रेतः कलसे च जले
स्थले । स्थले वशिष्ठस्तु मुनिः संभवर्षिसप्तमः । कुम्भे-
त्वगस्त्यः सम्भूतः जले मत्स्यो महाद्युतिः । उदियाय
ततोऽगस्त्यः क्षणमात्रे महातपाः इति" उपायम् । तस्य
च विन्ध्याचलस्तम्भनकथा काशीखण्डेऽनुसन्धेया । दृष्टु-
संहितायामस्य गगनमण्डले दक्षिणस्यां ताराकूपेण स्थिति-
रुक्ता तच्च अगस्त्यचारश्चन्द्रे द्रष्टव्यम् ।

अगस्तिद्रु पु० अगस्तिप्रियः द्रुवृच्चः शाक० त० । वक्रवृत्ते ।
अगस्तिद्रुवादयोप्यत्र ।

अगस्त्य पु० अगं विन्ध्याचलं स्थायति स्तम्भाति स्तूप-क ।
अगस्त्यनामके सुनौ । अगस्त्यचरितामाशां प्रतस्थे दिग्-
जिगीषयेति" रघुः । यस्मा० यज् । आगस्त्यस्तदपत्ये ।

अगस्त्यगीता स्त्री अगस्त्येन गीता विद्याभेदः । भारते
शान्तिपर्वणि प्रसिद्धे विद्याभेदे ।

अगस्त्यचार पु० अगस्त्यस्य नक्षत्ररूपेण दक्षिणस्यस्य चारः
शुभाशुभसूचकगत्यादि । वराहसंहितोक्ते अगस्त्यनामक-
नक्षत्रस्य उदयादौ । यथा "विन्ध्यस्तम्भयद्यश्च तस्योदयः
श्रूयताम्" इत्युपक्रमः । "उदये च पुनरेरगस्त्यनाम्नः कु-समा-
योगमलप्रदूषितानि । हृदयानि सतामिव स्वभावात् पुन-
रन्वूनि भवन्ति निर्मलानि ॥ पार्श्वं द्वयाघटितचक्रवाकामा-
पुष्पाती सखनङ्गसंपङ्क्तिम् । ताम्बूलरक्तोत्कषितामदन्ती
विभाति योषेव सरित्प्रहासा ॥ इन्दीवरासन्नसितोत्पला-
न्विता सरिङ्गसत्पदपदपङ्क्तिभूषिता । सम्भूलताक्षेपकटाक्ष-
वीक्षणा विदग्धयोषेव विभाति सस्तरा ॥ इन्दोः प्रयोदवि-
गमोपहितं विभूतिम् द्रष्टुं तरङ्गवलया कुसुदं निशासु ।
उन्मीलयत्यलिनिखीनदलं सुपक्व वापी विलोचनमिवा-
सिततारकान्तम् ॥ नानाविचित्राब्जजङ्घसंकोककारण्डवा-
पूयतडागहस्ता । रत्नैः प्रभूतैः कुसुमैः फलैश्च भूर्यच्छती